

BUNURILE CULTURALE MOBILE - NOUA CATEGORIE DE BUNURI ÎN LEGISLAȚIA CIVILĂ

Viorica URSU, doctor
Universitatea Tehnică a Moldovei
viorica.ursu@dp.utm.md

Daniel URSU, student anului IV
Programul de studii Drept, DIDEI, FCGC,
Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumat: Schimbările din domeniul juridic, economic, social și politic, care au prins contur după obținerea independenței Republicii Moldova, au condiționat la fel schimbări în domeniul proprietății și a formelor acesteia în materie de abordare, responsabilități și competențe. Dar acest lucru s-a modificat treptat până în prezent, iar noile realități au obligat statul să reacționeze și să acționeze prompt în vederea asigurării instrumentarului juridic necesar pentru administrarea și folosirea bunurilor proprietate publică sau privată în cel mai eficient mod. O instituție nouă, care se regăsește în acest instrumentar juridic nou, în special civil, este categoria bunurilor culturale mobile, a cărei reflectare corectă a locului și importanței acesteia în diferite relații sociale este foarte important atât pentru economia RM, cât și pentru protejarea patrimoniului cultural al țării.

Astfel, prezentul articol reflectă analiza bunurilor culturale mobile, o nouă categorie de bunuri incluse în Codul Civil modernizat al RM, precum și completarea acestei analize cu prevederi din alte acte normative ce au ca obiect de reglementare bunurile culturale mobile.

Cuvinte cheie: bun, bun cultural mobil, bun arheologic, bunuri cu semnificație artistică, proprietate publică, proprietate privată, instituții speciale.

Abstract: The changes in the legal, economic, social and political fields, which took shape after the independence of the Republic of Moldova, also conditioned some changes in the field of property and its forms in terms of approach, responsibilities and competencies. This has gradually changed so far, and new realities have forced the state to react and act promptly in order to provide the necessary legal instruments for the administration and use of public or private property in the most efficient way. A new institution, which is found in this new legal instrument, especially civil, is the category of movable cultural property, whose correct reflection of its place and importance in various social relations is very important both for the economy of the Republic of Moldova and for the protection of cultural heritage of the country. Thus, this article reflects the analysis of movable cultural goods, a new category of goods included in the modernized Civil Code of the Republic of Moldova, as well as the completion of this analysis with provisions from other normative acts that have as object of regulation movable cultural goods.

Keywords: good, movable cultural good, archaeological good, goods of artistic significance, public property, private property, special institutions.

Introducere

“Orice persoană fizică sau juridică are un patrimoniu, adică un ansamblu de drepturi și obligații care sunt evaluabile în bani”. Drepturile, obligațiile și bunurile la care se referă acestea pot fi luate în considerare în mod individual sau ca o universalitate juridică aparținând unei persoane. La rândul său bunurile, constituie, fără îndoială, baza bogăției sociale a oricărei țări și a oricărei societăți. „Prin urmare, reflectarea corectă a locului și rolului bunurilor în relațiile sociale este esențială pentru gestionarea eficientă a economiei țării”[1, p.139].

Bunurile au o clasificare largă și complexă, printre care se regăsesc și bunurile culturale, care au specificul și importanța să atârnă pentru stat, cât și pentru popor.

“Bunurile culturale reprezintă unul dintre elementele fundamentale ale civilizației și culturii popoarelor care își dobândesc adevărata lor valoare prin cunoașterea precisă a originii, istoriei și contextului în care au apărut și fiecare stat trebuie să fie conștient de obligațiile morale ce îi revin” cu privire la respectul datorat propriului său patrimoniu cultural, „precum și celui al tuturor națiunilor, iar protecția patrimoniului cultural trebuie să fie organizată atât pe plan național, cât și pe plan internațional și necesită o strânsă colaborare între state”[2].

Rezultatele cercetării

“Bunuri culturale mobile sunt bunurile atribuite, în condițiile legii, la patrimoniul cultural național mobil al Republicii Moldova, precum și bunurile atribuite ca atare de legea aplicabilă regimului juridic al bunului respectiv conform regulilor dreptului internațional privat” [3, art.481, al.1]. Este o nouă prevedere și o nouă categorie de bunuri inclusă în Codul Civil modernizat al RM din 2019.

În Nota informativă la proiectul Legii privind modernizarea Codului civil și modificarea și completarea unor acte legislative este stabilită importanța și necesitatea includerii conceptului de bun cultural mobil, astfel “Introducerea conceptului de bunuri culturale mobile în legislația civilă a RM a fost importantă “și pentru aplicarea unor dispoziții în materie de uzucapiune, care, la rândul lor, implementează unele dispoziții ale Convenției UNESCO din 14 noiembrie 1970 asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale, ratificată prin Legea nr.141-XVI din 21 iunie 2007 și a art. 8 din Directiva 2014/60/UE din 15.05.2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru” [4].

De fapt, aceste bunuri sunt noi doar pentru legislația civilă a RM, nu însă și pentru legislația din sfera patrimoniului cultural, care îl reglementează, sub diferite forme. Printre aceste legi se enumeră și Legea privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, care prevede patrimoniu cultural național mobil ca fiind “un ansamblu de bunuri culturale mobile, clasate în patrimoniul cultural național cu valoare deosebită sau excepțională istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică, epigrafică, estetică, etnologică și antropologică, reprezentând mărturii materiale ale evoluției mediului natural și ale relației omului cu acest mediu, ale potențialului creator uman și ale contribuției naționale la civilizația universală”[5, art.1, p.a)]. Într-o altă definiție, prevăzută în „Regulamentul privind circulația bunurilor culturale mobile”, bunurile culturale mobile reprezintă “orice obiecte cu trăsături de relativă creație originală, cu semnificație de mărturie istorică privind comportamentele tehnice, sociale, estetice, religioase, mitologice și de viață cotidiană ale unei societăți determinate de pe un anumit palier cronologic ca fiind de o importanță deosebită pentru arheologie, preistorie, istorie, literatură, artă sau știință”[6, art.3].

Conform prevederilor articolului 4 al Legii privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, patrimoniul cultural mobil are următoarea componență:

1) “bunurile arheologice și istorico-documentare precum:

a) piese arheologice din săpături terestre și subacvatice sau din descoperiri întâmplătoare, cu excepția eșantioanelor de materiale de construcție, de materiale din situri, care constituie probe arheologice pentru analize de specialitate;

b) inscripții, elemente separate provenite din dezmembrarea monumentelor istorice;

c) mărturii materiale și documentare privind istoria politică, economică, socială, militară, religioasă, științifică, artistică, sportivă sau din alte domenii;

d) manuscrise, incunabule, cărți rare și cărți vechi, publicații de diferite tipuri, cu autografe și ex-librisuri, periodice;

e) documente și tipărituri de interes social: documente de arhivă, hărți și alte materiale cartografice;

f) obiecte cu valoare memorialistică;

g) obiecte și documente cu valoare numismatică, filatelică, heraldică: monede, medalii, decorații, insigne, bancnote, sigilii, brevete, mărci poștale, drapele și stindarde;

h) piese epigrafice;

i) fotografii, clișee fotografice, filme, înregistrări audio și video;

j) instrumente muzicale;

k) uniforme militare și accesorii la ele;

l) vestimentație;”[5, art.4, al.1]

2) “bunurile cu semnificație artistică precum:

a) opere de artă plastică: pictură, sculptură, grafică, desen, gravură, stampă și altele asemenea;

b) opere de artă decorativă și aplicată: mobilier, tapiserii, covoare, piese din sticlă, ceramică, metal, lemn, textile și din alte materiale, podoabe;

c) obiecte de cult: icoane, broderii, orfevrărie, mobilier și altele;

d) proiecte și prototipuri de design;

e) materiale primare ale filmelor artistice, documentare și de animație;

f) monumente de for public, componente artistice expuse în aer liber;

g) cărți poștale și ilustrații;

h) piese decorative pentru spectacole;”[5, art.4, al.2]

3) ”bunurile cu semnificație etnografică precum:

a) elemente de arhitectură populară;

b) elemente din instalații tehnice;

c) obiecte de uz casnic și gospodăresc;

d) unelte de muncă;

e) produse ale industriei casnice textile: covoare, păretare, prosoape, costume populare și altele asemenea;

f) mobilier;

g) recuzită a obiceiurilor;

h) obiecte de cult;

i) produse de artizanat contemporan;”[5, art.4, al.3]

4) ” bunurile de importanță științifică precum:

a) specimene rare și colecții de zoologie, botanică, mineralogie, petrologie, paleontologie, antropologie, speologie, anatomie;

b) trofee de vânat;”[5, art.4, al.4]

5) “bunurile de importanță tehnică precum:

a) creații tehnice de unicat;

b) rarități, indiferent de marcă;

c) prototipuri ale aparatelor, dispozitivelor și mașinilor de creație curentă;

d) orologerie;

e) realizări ale tehnicii populare;

f) documente tehnice: proiecte, planuri, schițe, brevete de invenții;

g) mijloace de transport și de telecomunicații;

h) matrițe de CD-uri, CD-ROM, DVD;”[5, al.4, al5]

6) “bunurile cu semnificație memorialistică precum:

a) bunuri și obiecte memoriale;

b) documente și fotografii din viața personalităților;

c) piese legate de evenimente de importanță națională și internațională.”[5.1rt.4, al.6]

Această clasificare este una destul de vastă și complexă, care dă posibilitatea stabilirii bunurilor culturale mobile în una din clasificări mai înguste pentru evaluarea și clasarea profesională a acestora.

“Cercetarea bunurilor care fac parte din patrimoniul cultural național mobil se realizează de către instituțiile publice specializate în domeniu: Academia de Științe a Moldovei, biblioteci, muzee, arhive”[5, art.7, al.2]. De altfel, “activitatea de cercetare are ca obiect cercetarea, dezvoltarea și valorificarea științifică a patrimoniului cultural național mobil, în special a celui gestionat de instituțiile publice specializate, deținătoare de bunuri culturale mobile care fac parte din patrimoniul cultural național”[5, art.7, al.1].

“Clasarea bunurilor culturale mobile se efectuează în baza unui raport de expertiză întocmit de experți acreditați de Ministerul Culturii al RM. Organismul științific competent să hotărască clasarea bunurilor culturale mobile este Comisia națională a muzeelor și a colecțiilor. Hotărârea de clasare, însoțită în mod obligatoriu de raportul de expertiză elaborat de experți ai bunurilor culturale mobile acreditați de Ministerul Culturii, se semnează de președintele Comisiei naționale a muzeelor și a colecțiilor și se aprobă prin ordin al ministrului culturii în termen de 3 luni din momentul declanșării procedurii de clasare. La hotărârea de clasare se anexează la extras concluziile din raportul de expertiză, fișa standard a bunului cultural clasat și fotografia alb-negru sau color, după caz. Pentru fiecare bun cultural clasat Ministerul Culturii eliberează un certificat, care nu constituie prin sine un certificat de proprietate”[7, pag.3001].

Evaluarea semnificației și importanței culturale a bunurilor culturale mobile se efectuează după un criteriu de clasare. “Acesta reprezintă un standard calitativ și cantitativ în baza cărora se evaluează semnificația sau importanța culturală a bunurilor culturale mobile și se determină categoria de patrimoniu cultural (A - Tezaur sau B - Fond), din care fac parte aceste bunuri. Clasarea bunurilor culturale mobile în categoriile Tezaur sau Fond se efectuează în baza tipurilor de criterii de clasare: **generale și specifice**. Criteriile generale de clasare sunt standarde, pe baza cărora se evaluează semnificația sau importanța „bunurilor culturale mobile și prin care se determină dacă aceste bunuri sunt susceptibile de a fi clasate”[8]. „Astfel, aceste bunuri culturale sunt clasate după **criteriile generale și anume conform**” [9, art.13]:

a) “**vechimea** – criteriul în baza căruia se determină perioada în care a fost realizat bunul cultural, analizându-se dacă bunul respectiv a fost realizat într-o perioadă mai îndepărtată, cel puțin cu 50 de ani înainte de data efectuării expertizei, și se acordă puncte valorice într-un quantum proporțional cu vechimea determinată”.

b) “**raritatea** – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural aparține unui „număr mic de obiecte de același tip sau unei serii de bunuri identice sau unui lot de bunuri din aceeași tipologie și se determină prezența acestora pe teritoriul Republicii Moldova. În raport cu semnificația artistică a bunurilor respective se analizează dacă acestea se înscriu într-o tipologie determinată, care cuprinde opere cu tematica și maniera de realizare artistică relativ similare și dacă asemenea opere sunt prezente în colecțiile publice sau private ori în circuitul civil”;

c) „**starea de conservare** - criteriul în baza căruia se analizează gradul de păstrare a integrității și caracteristicilor inițiale a bunului, sau se află într-o stare care să permită restaurarea acestuia”.

„Pentru fiecare dintre cele 3 criterii generale prevăzute la art. 13, punctajul valoric maxim care se poate acorda este de 100 puncte. Pentru bunurile provenite din descoperiri arheologice se acordă

punctajul maxim la criteriul «vechime». Iar pentru bunurile provenite din dezmembrarea unor monumente istorice se acordă punctajul maxim la criteriul „frecvență”.

La rândul său, **criteriile specifice** de clasare “sunt standarde caracteristice unui domeniu, pe baza cărora se evaluează semnificația sau importanța arheologică, istorică, documentară, artistică, etnografică, științifică ori tehnică a bunurilor culturale, prin intermediul cărora se determină valoarea culturală deosebită sau excepțională, stabilindu-se categoria de patrimoniu cultural (A - Tezaur sau B - Fond), din care fac parte aceste bunuri”[9, art.20].

Criteriile specifice de clasare a bunurilor culturale sunt următoarele [8]:

a) *“valoarea istorică și documentară – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul respectiv este o mărturie a unor evenimente de o importanță sau semnificație istorică majoră”;*

b) *„valoare memorială – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural a aparținut unei personalități de vază a istoriei și culturii naționale sau internaționale ori constituie o mărturie directă și semnificativă privind viața și activitatea acestei personalități”.*

c) *„autenticitatea – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural este o operă de artă realizată, cu certitudine, de un autor identificat sau este fabricat într-un atelier, manufactură ori fabrică determinată cu precizie că aparținând unei epoci, unui anumit stil artistic, culturi sau civilizații”.*

d) *„autorul, atelierul său școala – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural aparține unui autor important sau a fost realizat în ateliere, manufacturi ori fabrici semnificative pentru o epocă istorică, un stil artistic, o cultură sau o civilizație”.*

e) *„calitatea formală – criteriul în baza căruia se analizează dacă un bun cultural este o realizare artistică importantă, de o expresivitate plastică deosebită sau excepțională, ori reprezintă o piesă remarcabilă prin tehnica de execuție, unicitatea sau raritatea conceptuală”.*

De fapt, „clasarea bunurilor culturale mobile este o procedură de stabilire a categoriei bunurilor culturale mobile și de înscriere a acestora în Registrul patrimoniului cultural național mobil, care potrivit Regulamentului privind Registrul de stat al patrimoniului cultural mobil”, [10] reprezintă o bancă electronică de date și cuprinde informații privind bunurile culturale mobile aparținând patrimoniului cultural mobil al R. Moldova. Acest registru se ține în formă manuală și electronică și este gestionat și completat de **Ministerul Culturii** în baza registrelor de evidență ale proprietarilor de bunuri culturale, ale muzeelor și altor instituții, în proprietatea sau folosința cărora se află bunurile culturale” [5].

În conformitate cu prevederile art. 8 din Legea privind protejarea patrimoniului cultural național mobil [5] declanșarea procedurii de clasare a bunurilor culturale mobile se face:

a) din oficiu, în cazul:

➤ bunurilor culturale mobile care se află în proprietatea statului sau a unităților teritoriale administrative și care sunt administrate de instituții publice, de alte persoane juridice la care statul sau o autoritate publică este deținător de acțiuni;

➤ bunurilor culturale mobile care se află în proprietatea cultelor religioase;

➤ bunurilor culturale mobile care fac obiectul unor vânzări prin licitație sau prin intermediul unui agent autorizat;

➤ bunurilor culturale mobile pentru care se solicită export temporar sau definitiv;

➤ bunurilor culturale mobile descoperite întâmplător sau în cadrul unor cercetări sistematice;

➤ bunurilor culturale mobile confiscate;

➤ bunurilor culturale mobile care au făcut obiectul unor tentative de export ilicit ori care au fost scoase ilegal din teritoriul R. Moldova;

➤ bunurilor culturale mobile din domeniul public ce urmează a fi restaurate;

➤ bunurilor culturale mobile care fac obiectul unei cercetări penale;

b) la solicitarea persoanelor fizice și juridice de drept privat proprietare de bunuri culturale mobile.

Ceea ce ține de protejarea patrimoniului cultural național mobil, ne ajută prevederile art.3 al Legii [5], care constată că “*protejarea patrimoniului cultural național mobil se face prin intermediul autorităților publice centrale și locale, al instituțiilor specializate precum sunt: muzeele, galeriile de artă, colecțiile publice și private, casele memoriale, arhivele, bibliotecile, cultele religioase, organizațiile neguvernamentale cu atribuții în domeniu. Statul asigură, în conformitate cu legislația în vigoare, baza materială și mijloacele financiare necesare pentru protejarea patrimoniului cultural național mobil*”.

Este necesar să fie identificate și entitățile care au rol direct în domeniul protejării patrimoniului cultural mobil, cu stabilirea explicită a domeniului de activitate, a competențelor și atribuțiilor și a responsabilității. Aceste entități sunt autoritățile publice centrale și locale în protejarea patrimoniului cultural național mobil, care instituie principalele mecanisme de identificare și evidență a acestor bunuri, de stabilire a regimurilor de protecție, de organizare a măsurilor și intervențiilor de conservare și restaurare și de monitorizare a circulației lor. Astfel, din Lege putem identifica următoarele autorități:

➤ **Parlamentul** “asigură cadrul legislativ în domeniul protejării, conservării și restaurării patrimoniului cultural național mobil, aprobă strategiile naționale în domeniul vizat și finanțarea acestora de la bugetul de stat”[5,art.22, al.2];

➤ **Guvernul** “asigură realizarea politicii de stat în domeniul protejării patrimoniului cultural național mobil, aprobă cadrul normativ și programele de stat privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural național mobil”[5,art.22, al.3];

➤ **Ministerul Culturii** “este autoritatea administrației publice centrale de specialitate responsabilă de elaborarea și de realizarea politicilor, programelor, strategiilor și normelor specifice în vederea protejării, conservării, restaurării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național mobil [5, art.22, al.4]. Iar atribuțiile de bază ale Ministerului Culturii în domeniul protejării patrimoniului cultural național mobil sunt următoarele [5, art.23]:

a) “elaborarea și implementarea de politici, strategii și programe în domeniul protejării, conservării, restaurării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național mobil;

b) elaborarea de norme și de metodologii specifice domeniului de conservare, restaurare, clasare și de protejare a patrimoniului cultural național mobil;

c) monitorizarea procesului de implementare a legislației privind protejarea patrimoniului cultural național mobil”.

În scopul promovării unei politici eficiente în domeniul cercetării, completării, evidenței, clasării, conservării, restaurării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național mobil, Ministerul Culturii:

a) *crează Comisia națională a muzeelor și a colecțiilor ca organ consultativ în domeniu și asigură activitatea ei;*

b) *eliberează, cu avizul Comisiei naționale a muzeelor și a colecțiilor, autorizații pentru agenții economici care desfășoară activități de comercializare a bunurilor culturale mobile clasate, certificate de acreditare a experților, conservatorilor, restauratorilor, a laboratoarelor și atelierelor de restaurare a bunurilor culturale mobile clasate;*

c) *elaborează și aprobă norme de clasare, de conservare și de restaurare a bunurilor culturale mobile, de acreditare a experților, conservatorilor, restauratorilor, laboratoarelor și atelierelor de restaurare a bunurilor culturale mobile clasate, a agenților economici care desfășoară activități de comercializare a bunurilor culturale mobile;*

d) instituie Registrul conservatorilor și al restauratorilor acreditați în domeniul patrimoniului cultural național mobil și Registrul experților acreditați în domeniul protejării patrimoniului cultural național mobil;

e) supraveghează și verifică lucrările de conservare și de restaurare a bunurilor culturale mobile;

f) administrează dosarele de clasare a bunurilor culturale mobile;

g) inițiază, în conformitate cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, demersurile de rigoare în vederea protejării unor bunuri culturale exportate ilegal sau sustrate din colecțiile publice și păstrate fără temei legal în străinătate;

h) participă la orice operațiune internațională, organizată în comun în baza unui acord de cooperare, în vederea împiedicării sau interzicerii operațiunilor ilicite de import, de export și de transfer de proprietate asupra bunurilor culturale mobile”.

➤ **Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea** “cooperează cu autoritățile centrale de specialitate, în condițiile legii, în vederea elaborării și realizării programelor privind protejarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național mobil”[5, art.22, al.5].

➤ **Serviciile publice cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural național mobil** au următoarele atribuții în domeniul protejării patrimoniului cultural național mobil [5, art.26]:

a) “întocmesc baza de date privind evidența bunurilor culturale mobile clasate din raza lor teritorială;

b) înregistrează cererile de clasare a bunurilor culturale mobile deținute de instituții nespecializate, de culte religioase, de alte persoane fizice și juridice;

c) înaintează Comisiei naționale a muzeelor și a colecțiilor propuneri privind clasarea bunurilor culturale mobile;

d) înregistrează informațiile despre schimbarea proprietarului sau a deținătorului în cazul bunurilor culturale mobile clasate;

e) fac propuneri de includere în prioritățile de restaurare a bunurilor mobile clasate la categoria „Tezaur”, aflate în instituții nespecializate, culte religioase, în proprietatea unor alte persoane fizice și juridice;

f) verifică modul în care agenții economici autorizați să comercializeze bunuri culturale mobile respectă obligațiile ce le revin conform prezentei legi;

g) controlează periodic starea de conservare și de securitate a bunurilor culturale mobile clasate, acordând consultanță de specialitate, la solicitare, proprietarilor sau titularilor de alte drepturi reale”.

O problemă aparte o reprezintă exportul bunurilor culturale. Exportul este operațiunea de scoatere de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a bunurilor culturale mobile. În Regulamentul privind circulația bunurilor culturale mobile se stabilește că “nu pot părăsi teritoriul Republicii Moldova decât pe baza unei autorizații de export temporar sau definitiv și doar cele expres prevăzute în acte normative” [6, art.4].

În Anexa nr.3 la ordinul nr. 147 din 16 mai 2013 găsim lista categoriilor de bunuri culturale exportul cărora necesită autorizație de export [11]:

1) “toate categoriile de bunuri culturale mobile clasate;

2) bunurile culturale care fac parte din colecțiile publice, și sunt înscrise în inventarele muzeelor, arhivelor și fondurilor bibliotecilor;

3) bunuri culturale care fac parte din inventarele cultelor religioase;

4) obiecte arheologice mai vechi de 100 de ani, care provin din: a) descoperiri și săpături arheologice terestre sau subacvatice; b) situri arheologice; c) colecții arheologice.

5) elemente provenite din dezmembrarea unor monumente imobile artistice, istorice sau religioase, ce constituie parte integrantă din acesta, mai vechi de 100 de ani;

6) mozaicuri, desene realizate integral de mână, în orice tehnică și pe orice tip de suport, mai vechi de 100 de ani;

7) gravuri originale, stampe, serigrafii și litografii, împreună cu matrițele și primele exemplare imprimare ale acestora, mai vechi de 100 de ani;

8) producții originale de artă statuară sau sculpturi și copii executate prin același procedeu ca și originalul, mai vechi de 100 de ani;

9) incunabule și manuscrise, hărți, partituri muzicale, în exemplare individuale sau în colecții, mai vechi de 100 de ani;

10) cărți în exemplare izolate sau în colecții mai vechi de 100 de ani;

11) arhive și componente ale acestora, de orice tip, în orice tehnică, având elemente mai vechi de 50 de ani;

12) specimene provenite din colecții de zoologie, botanică, mineralogie, paleontologie sau anatomie, mai vechi de 150 de ani;

13) bunuri culturale cu semnificație istorică, etnografică, create cu peste 50 de ani în urmă;

14) obiecte din domeniul tehnic: instrumente, instalații, aparataj; echipamente din domeniul științei, producerii, de uz casnic, cu destinație militară și/sau componentele acestora, create cu nu mai puțin de 50 de ani în urmă;

15) instrumente muzicale, inclusiv instrumentele populare de autor, create cu peste 50 de ani în urmă;

16). însemne poștale de filatelie, timbre, cărți poștale și timbre marcate, timbre fiscale și analoge ale acestora, create cu peste 50 de ani în urmă;

17) monede, bonuri, bancnote, hârtii de valoare, emise cu peste 50 de ani în urmă;

18) ordine și medalii (cu excepția celor personale, însoțite de legitimațiile de primire a acestora, exportate de deținător sau de moștenitorul său legal), instituite cu peste 100 de ani în urmă;

19) arhivele fon-, foto-, cinema-, create cu peste 50 de ani în urmă;

20) orice alt bun cultural mobil neinclus în categoriile prevăzute la pct. 1-19, mai vechi de 50 de ani”.

Exportul temporar sau definitiv al bunurilor culturale mobile clasate se efectuează numai în baza unei autorizații de export emise de Ministerul Culturii, care se emite în baza raportului de expertiză întocmit de experți acreditați de MC - angajați ai instituțiilor de drept public (muzee naționale, licee, colegii, universități și instituții cu profil cultural-artistic) sau privat (în cazul lipsei experților de profilul solicitat în cadrul instituțiilor publice) [6]. Exportul temporar al bunurilor culturale mobile clasate în categoria „Tezaur”, indiferent de proprietar sau de titularul unor alte drepturi reale, se va efectua în bază de autorizație de export temporar, eliberată prin ordin al ministrului culturii, cu avizul Comisiei naționale a muzeelor și a colecțiilor [5, art.18, p.8]. Iar bunurile culturale mobile clasate care se află în proprietatea statului sau a unităților administrativ-teritoriale se exportă doar temporar și numai pentru organizarea de expoziții în străinătate, pentru investigații de laborator, pentru restaurare sau expertizare.

Concluzii:

Scopul includerii categoriei bunurilor culturale mobile în Legea civilă a fost cel de a moderniza partea dreptului privat al R. Moldova în spirit european, după toate îmbunătățirile făcute de-a lungul anilor în legislația europeană și cea internațională, de a îmbogăți cu noi instituții, dar și de a face

legislația civilă mai exactă și mai explicită. Faptul că această categorie deja este reglementată la scară largă în alte acte normative, nu pune la îndoială necesitatea includerii acesteia în Codul civil.

Bibliografie:

1. URSU V. CHIRIAC N. *The notion, classification and importance of goods classification in the new civil regulations of Republic of Moldova*, Journal of Social Sciences Vol. IV, no. 2 (2021), pp. 139 - 163 [online]. Accesat [28.04.2022]. Disponibil: https://jss.utm.md/wp-content/uploads/sites/21/2021/05/10.52326jss.utm_2021.42.14.pdf
2. Convenției UNESCO din 14 noiembrie 1970 asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale, ratificată prin Legea nr.141-XVI din 21 iunie 2007, Publicat: 06-07-2007 în Monitorul Oficial Nr. 94-97 art. 422
3. Cod Nr. 1107 din 06-06-2002 Codul Civil al Republicii Moldova Publicat : 01-03-2019 în Monitorul Oficial Nr. 66-75 art. 132, Republicat în Monitorul Oficial nr.66-75 din 01.03.2019 art.132
4. Nota informativă la proiectul Legii privind modernizarea Codului civil și modificarea și completarea unor acte legislative. Accesat [05.03.2022]. Disponibil: http://www.justice.gov.md/public/files/noutati/Nota_informativa.pdf
5. Legea nr. 280 din 27 decembrie 2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, Publicat : 27-04-2011 în Monitorul Oficial Nr. 82-84 art. 270 [online]. Accesat [28.04.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106379&lang=ro
6. Regulamentul privind circulația bunurilor culturale mobile [online]. Accesat [28.04.2022]. Disponibil: file:///C:/Users/FCGC_8/Downloads/ro_5503_regulamentul-privind-circulatia-bunurilor-culturale-mobile.pdf
7. GUDIMA G. *Aspects regarding the accounting of museum exhibits and other cultural goods in the private sector entities*. Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare, 301p.
8. Anexa nr.1 la ordinul nr. 235 din 11.10.2012 NORME de clasare a bunurilor culturale mobile, art10,11,12. [online]. Accesat [11.04.2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/01_norme_clasare.pdf
9. Ordinul Ministerului Culturii Nr.. OMC09/2014 din 22.01.2014 cu privire la aprobarea actelor normative Publicat: 25.04.2014 în MO Nr. 99-102 art. 480 Data intrării în vigoare [online]. Accesat [28.04.2022]. Disponibil: file:///C:/Users/FCGC_8/Downloads/43543.pdf
10. Regulamentul privind Registrul de stat al patrimoniului cultural mobil, aprobat prin hotărârea Guvernului RM nr. 1111 din 11.09.2003. Monitor Oficial al Republicii Moldova. 2003, nr. 204-207.
11. Ordinul Ministerului Culturii Nr. 147 din 16-05-2013 cu privire la aprobarea formularelor documentelor de export a bunurilor culturale mobile - producție contemporană Publicat: 31-05-2013 în Monitorul Oficial Nr. 119-121 art. 798 [online]. Accesat [28.04.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=4982&lang=ro